

Nəci b Fazil Qısakürək-120

Türkiyənin “Şairlər Sultanı”

**Azərbaycan əsilli Nəci b Fazil Qısakürək-
yin türk ədəbiyyatında özünəməxsus
yeri var. Çoxsahəli yaradıcılığa malik
böyük şəxsiyyət, şair, yazıçı, drama-
turq, filosof, publisist olub.**

Nəci b Fazil İstanbulda dünyaya göz açıb. Həyat hekayəsi təzadlarla doludur, 15 yaşına qədər ciddi xəstəliklərə mübtəla olub. Gələcəyin böyük şairi erkən vaxtdan öz düşüncələri və fikir qönçələri ilə baş-başa qalıb, özünün qərbəlikləri ilə insanların diqqətini cəlb edib. Hamıdan qaçıb, guşənin həyatı yaşayıb. Müəllif özünün “O və mən” kitabında bu haqda maraqlı məqamlara toxunub. Ədəbiyyata olan sevgisi onu şöhrət zirvəsinə doğru aparıb. Xasiyyətində baş verən dəyişikliklər onun həyatını xoş məcraya yönəldib. Bir insan və şair kimi öz dəyərini dərk etməyə başlayıb.

Nəci b Fazil daim həqiqət və ədalət sorağında olub. Elə bu səbəbdən də bir neçə məktəb dəyişib. İbtidai və orta təhsilini Amerikan və Fransız kollecləri ilə “Bəhriyyə” məktəbində (Hərbi Dəniz Liseyi) alıb. Axırda orta təhsilini Haybeli Nümunə məktəbində başa vurub. Ona lisey-də dövrün məşhur adamları olan Yəhya Kamal, Əhməd Həmdi (Aksəki), İbrahim Aşkı kimi böyük söz ustaları dərs deyib. O, İstanbul Universitetinin ədəbiyyat fakültəsinin fəlsəfə bölməsinə bitirdikdən sonra Fransanın Sorbonna Universitetində də təhsil alıb. Bir müddət banklarda müfəttiş və mühasib vəzifələrində çalışıb. İçindəki ədəbiyyat sevgisinə görə bank işindən ayrılıb. Sonra kollecdə, İstanbul İncəsənət Akademiyasında, Ankara Dövlət Konservatoriyasında, Ankara Universitetində müəllimlik edib. O, məcmuə və dərgilərdə dərc olunan şeirləri ilə diqqət çəkib, Nəci b Fazil Qısakürək imzasını tanıdıb. “Kaldırımlar”, “Mən və ötesi” kitabları əl-əl gəzib.

Sonralar şairin dünyagörüşündə dəyişiklik baş verib. Nəqşi şeyxi olan Əbdulhakim Arvasıyla tanışlığı onun şeirlərində irfan düşüncəsini ortaya çıxarıb. Ruhuna hopan təsəvvüf, irfan düşüncəsi Nəci b

Fazili Tanrıya daha da yaxınlaşdırıb. Şöhrət zirvəsində iken fəlsəfi axtarışlarını davam etdirib. “Bir adam yaratmaq” əsəri ilə türk dramaturgiyasının əsasını qoyub. Bir-birinin ardınca bütün həyat fəlsəfəsini əks etdirən “Toxum”, “Pul”, “Rəis bəy” kimi pyesləri böyük əks-səda doğurub.

Onun şairliyi və yazıçılığı qədər çıxardığı “Ağac”, “Böyük Şərc” dərgiləri də böyük əhəmiyyət kəsb edib. Bu məcmuələrdə dövrünün məşhur qələm adamlarını bir araya gətirib. Anadolunun, demək olar ki, hər yerində öz həmfikir-ləri ilə geniş əlaqə qurub. Nəci b Fazil öz yazıları ilə İsmət Paşa və tək partiya (CHP) rəhbərliyinə qarşı qatı müxalifliyi ilə seçilib. Bir neçə dəfə dərgiləri müxtəlif bəhanələrlə bağlanıb, nüsxələri yığışdırılıb. Sonra yazıları müxtəlif jurnallarda gizli imzalarla (Mürid, Əhməd Abdülbaki və s.) dərc olunub.

Nəci b Fazil Fatma Neslihanla ailəli olub, Mehmet, Ömər, Ayşə, Osman və Zeynəb adlı 5 övladı dünyaya gəlib. Ailə həyatında özünü xoşbəxt sayıb. Amma Nəci b Fazil qismətində zindan həyatı da olub. Siyasi yazılarına görə həbs edilən şair zillətlər də çəkib. Demək olar ki, ömrünün yarısını 4 divar arasında keçirib. “Cinnet Mustatili” adlı əsərində həbsxana xatirələri geniş yer alıb.

Hər bir halda, onun yaradıcılığına yüksək dəyər verilib. Anadan olmasının 50 illiyi Türkiyə Böyük Millət Məclisində qeyd edilib. O, Türkiyə Mədəniyyət Nazirliyinin “Böyük Mükafat”ına, “Milli Kültür Vəqfi Mükafatı”na, Türkiyə Yazıçılar Birliyinin “Ali Xidmət mükafatı”na layiq görülmüşdür. Türk Ədəbiyyatı Vəqfi tərəfindən 1980-ci ildə “Şairlər Sultanı” fəxri adını alıb.

Qısakürəyin əsərlərinin bir qismi Azərbaycanda da nəşr edilib. Filologiya elmləri doktoru Eşqanə Babayeva şairin ömrü yolu, ədəbi mühiti və yaradıcılığından bəhs edən “Nəci b Fazil Qısakürəyin yaradıcılıq yolu” adlı monoqrafiya, 100-ə qədər məqalə yazıb. Onun “Bir adam yaratmaq”, “Yunus Əmrə”, “Rəis bəy”, “Siyah pələrenli adam” və “Qanlı sarıq” pyesini də dilimizə uyğunlaşdırıb. Qısakürəyə həsr olunan beynəlxalq konfranslarda iştirak edib. Alimin əldə etdiyi məlumata görə, ölkəmizdə ustad haqqında ilk dəfə şair Mikayıl Müşfiq fikir söyləyib. “Dəmir pərdə”nin bütün təzyiq və yasaqlarına baxmayaraq, hələ 1958-ci ildə böyük şairimiz Rəsul Rza Nəci b Fazilin məşhur “Otel oduqlarında” şeirini dilimizə çevirərək “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində çap etdirib. Sənətkarın poetik nümunələrinin ölkəmizə ikinci gəlişi tam 30 il sonraya – müstəqilliyimizin ilk illərinə təsadüf edib. 1991-ci il mayın 22-də “Ədəbiyyat qəzeti”ndə şairin bir neçə şeiri çap olunub. Bəxtiyar Vahabzadə, Zelimxan Yaqub, Xəlil Rza Ulutürk, Fikrət Sadıq böyük sənətkar haqqında qiymətli fikirlər söyləyiblər.

**Keçdi, keçdi mövsümlər,
Süpürüldü təqvimlər,
Gedənlərdən qalan şey
Divarlarda rəsmlər,
Məzarlarda isimlər...**

– deyən Nəci b Fazil Qısakürəyin öz ismi məzar daşına 1983-cü il mayın 25-də – doğum günü ərəfəsində həkk olunub.

**Həzi HƏSƏNLİ,
şair-publisist**